

Stanisław Wawrzyniec Staszic

[autor reform edukacyjnych](#)

[nauczyciel](#), [guwerner](#), [tłumacz](#), [uczeń](#)

Ur. 6.11.1755, Piła

Zm. 20.1.1826, Warszawa

Dane rodziców

Wawrzyniec Staszic (zm. po 1795)

Katarzyna Mędlicka

Wychowanie i wykształcenie

Uczył się w szkole parafialnej w [Piłe](#) oraz być może w szkole średniej w [Wałczu](#). Następnie w [kolegium jezuickim w Poznaniu](#). Po kasacie tego [zakonu](#) kontynuował tam studia [teologiczne](#). W 1774 roku przyjął niższe święcenia. Udzielał też wówczas [prywatnych korepetycji](#). Brak dokumentów potwierdzających otrzymanie przez niego święceń kapłańskich. W trakcie nauki w [Poznaniu](#) tłumaczył poemat Racine’a.

W 1779 roku wyjechał na [studia zagraniczne](#), prawdopodobnie jako [guwerner](#) młodych Mierów, ze względu na trudną sytuację finansową. Był w [Lipsku](#) i [Getyndze](#), oglądając tamtejsze uniwersytety. Następnie studiował w [Paryżu fizykę i historię naturalną](#). W [College de France](#) jego nauczycielami byli: M. J. Brisson i Louis Jean d’Aubenton. W drodze powrotnej poznawał budowę Alp i był w [Italii](#). To zapewne wówczas zrodziły się jego zainteresowania geologiczne.

Etapy kariery dot. edukacji

Od około 1781 roku podjął pracę jako [główny wychowawca](#) dzieci byłego kanclerza koronnego Andrzeja Zamoyskiego: Aleksandra, Stanisława oraz córki Anny. Kontrolował również pracę innych guwernerów. We wspomnieniach młodych Zamoyskich uchodził za surowego nauczyciela.

W 1787 roku wydał w Warszawie anonimowo dzieło „Uwagi nad życiem Jana Zamoyskiego kanclerza i hetmana wielkiego koronnego do dzisiejszego stanu Rzeczypospolitej Polskiej przystosowane”. Edukacji został poświęcony pierwszy rozdział książki. Poglądy pedagogiczne Staszica nawiązywały do idei wychowawczych proponowanych przez przedstawicieli francuskiego oświecenia [Jean-Jacques’a Rousseau](#), a szczególnie E. B. Condillaca.

W 1790 roku wyruszył za granicę jako [guwerner](#) synów Andrzeja Zamoyskiego. [Podróż](#) trwająca do 1791 roku objęła przede wszystkim [Austrię](#) i [Italję](#). Staszic, obdarzony niezwykle wnikliwym i krytycznym zmysłem obserwacyjnym, zamieścił w swoim [dzienniku](#), spisywanym podczas tej podróży, szereg uwag na temat wykształcenia oraz kultury czytelniczej czy poziomu intelektualnego mieszkańców zwiedzanych miast, głównie włoskich. Jako reprezentant dojrzałego oświecenia potępiał ciemnotę i zabobony na rzecz oświecenia publicznego, także niższych warstw społecznych, nie wyłączając chłopstwa. Mimo że był duchownym przedstawił niezwykle krytyczne stanowisko wobec społecznej roli księży oraz politycznego zaangażowania papieżstwa, dokonując tych ocen głównie z pozycji deistycznych. W swoim [dzienniku](#) zamieścił też szereg odniesień do historii antycznej i początków chrześcijaństwa.

W 1807 roku wszedł w skład Komisji Edukacyjnej, postulując szereg reform wychowawczych, m.in. popierał wprowadzenie regularnej edukacji kobiet.

Fakty z życia osobistego

Był synem burmistrza Piły i sekretarza Augusta III.

Żył w [XVIII-XIX wieku](#).

Bibliografia

Podmiotowa

1. Stanisław Staszic, *Dziennik podróży Stanisława Staszica 1789-1805*, wyd. C. Leśniewski, Kraków, 1931.

Przedmiotowa

1. M. Kozaczka, *Poczet ordynatów Zamoyskich*, Lublin, 2004.
2. M. Czeppe, Z.J. Wójcik, *Staszic Stanisław*, Polski Słownik Biograficzny, t. 42, Wrocław, 2003-2004.

